

RADIO

Mig segle llarg d'història

Amb motiu del 50 aniversari de la ràdio, Enric Frigola i la que signa aquest espai vam escriure a les pàgines de la revista "Canigó" un article anàlisi sobre el fet de la ràdio catalana. Dèiem entre altres coses: "En línies generals podríem dir que fins l'an 1933 i durant deu anys aproximadament, l'activitat fou molt intensa, molt important i autènticament popular. I que després de vint anys de silenci absolut, trencat només per les emissions de ràdio-teatre als volts dels anys seixanta i coincidint especialment amb l'inici de la "nova cançó", la ràdio va tornar a parlar, timidament això sí, en català. Fet que s'ha mantingut fins als nostres dies i que només ha variat lleument d'uns mesos ençà. Però ens agradaria de ser més concrets i donar-vos algunes referències d'aquell brillant període d'avantguerra on la ràdio, no tan sols va arribar a ser en català, sinó que era "catalana" en tot l'autèntic sentit de la paraula.

Tot va començar amb la fundació de l'empresa Ràdio Associació de Catalunya el dia 19 de febrer del 1924, la qual va inaugurar la seva primera emissora (EAJ-1) el 7 de novembre del mateix any. Aquesta Emissora Ràdio Barcelona no emetia únicament en català sinó que feia emissions en dues llengües: catalana i castellana. D'aquells primers anys cal destacar la implantació de les que foren anomenades Festes Foranes d'Expansió de RAC (Ràdio Associació de Catalunya), que eren uns festivals que s'organitzaven fora de la ciutat. Fou el 3 d'abril de l'any 1927 quan la Ràdio va començar a viatjar per Catalunya, on aleshores no hi havia cap més emissora. Segons sembla, va haver-hi posteriorment una separació a la junta de govern de Ràdio Associació de Catalunya, per mitjà de la qual un grup de fundadors d'EAJ-1 decidí la instal·lació d'una nova emissora a Barcelona. Al cap d'uns quatre anys i uns mesos (el 23 de desembre del 1929) començava a funcionar, en període de proves, l'emissora EAJ-15, que seria anomenada Ràdio Associació de Catalunya. Mentrestant, EAJ-1 s'havia unit a Unión Radio de Madrid, formant l'inici del que ara és una de les cadenes privades de radiodifusió més importants del món.

Dos anys després de la inauguració de l'emissora, el 15 d'abril del 1931, el president de la Generalitat concedí a EAJ-15 la llibertat d'emissió i el 31 d'agost d'aquell mateix any van concedir-se tots els drets d'emissió a Ràdio Associació de Catalunya, que ja des de bon començament va emetre els seus programes únicament en català i així ho va continuar fent fins acabada la guerra, quan es va convertir en "Radio España de Barcelona", nom que continua tenint encara ara.

Tenim, doncs, que durant un breu període de temps no superior als deu anys, escoltar ràdio en català era un fet enterament normal. El dia 7 d'agost de l'any 1933 s'inauguraven les transmissions de programes per als catalans de fora, principalment per als qui eren a l'Amèrica del Sud i als quals arribaven a través de l'emissora d'ona curta EAQ (Radiodifusió Ibero-Americana) cada, dilluns a la nit.

Amb la inauguració de Ràdio Girona el 10 de desembre del 1933, a la qual van seguir Ràdio Lleida i Ràdio Tarragona l'any 1934, es va engrandir la xarxa de Ràdio Associació de Catalunya, ja que aquestes emissores eren propietat de la mateixa empresa i formaven una cadena: la primera cadena catalana de radiodifusió que, en certa manera, i a un nivell totalment diferent, continua encara.

No cal que fem massa història del que va passar després. Tots ho sabem. Però sí que podem recordar quins van ser els inicis, els nous intents, de fer una ràdio en català. Es pot dir que el renaixement del català a la ràdio es va iniciar, com ja hem assenyalat abans, al desenvolupament de la "nova cançó". Un de les primeres emissores en trencar l'absurd de no existir ràdio en català va ser Ràdio Popular de Figueres. Fet que cal reconèixer a l'hora de fer una anàlisi de l'actual situació del català a la ràdio. La publicitat —de la qual viu la ràdio privada—, la publicitat en català, és escassa. I solament tenim algun programa en català. No una autèntica programació catalana i en català. Hi ha notables esforços per part d'algunes emissores, especialment barcelonines (les de comarques o les de les comarques catalanes són més majoritàries en aquest sentit), per tal d'omplir aquests buits. Ràdio Barcelona amb "Diària", Ràdio Peninsular —l'emissora estatal comercial— amb el "Parlem-ne", Ràdio Joventut —de la cadena CAR del Movimiento— amb "Barcelona internacional" (Catalunya canta), Ràdio Miramar amb "Ràdio-Scope" (fins ara bilingüe), i Ràdio Espanya —abans Ràdio Associació— amb "Aquí, Catalunya".

Actualment, doncs, ben poques emissores del Principat i dels Països Catalans no tenen programes en català. En alguns llocs, però, amb més dificultats que en d'altres, perquè la situació —cal recordar-ho— no és pas totalment normal en aquest sentit. De tota manera, és possible que aquest nivell de programes fets en català, al qual s'ha arribat actualment, sigui considerat normal per molta gent. Però el cert és que els programes catalans tenen greus dificultats o problemes a l'hora d'enfrontar diverses qüestions: des del fet publicitari fins a l'hora de plantejar-se la seva temàtica: ràdio catalana o ràdio en català. I parlem de programes, no de la possibilitat de tornar a tenir en un futur més o menys pròxim alguna emissora "catalana" en tots els sentits.

Això ho escrivíem, ja ho he dit abans, ara fa aproximadament dos anys. La situació no ha canviat pas massa. Continua, si fa no fa igual. Potser hi ha algun programa més en català. Però una autèntica programació catalana d'una ràdio totalment en català no existeix pas.

NOTICIARI

Concurs. — Dins les II Jornades Nacionals de Ràdio, que se celebraran a Barcelona els dies 13-15 d'octubre, s'ha convocat un concurs d'investigació. Té per tema "La ràdio, mitjà de comunicació". Es dotat amb cent mil pessetes i ha de tenir una extensió mínima de vuitanta fulls holandesos.

Homenatge. — Així mateix, coincidint amb les dates de SONIMAG i de les II Jornades Nacionals de la Ràdio, les cinc emissores comercials de Barcelona (Ràdio Barcelona, Ràdio Espanya de Barcelona, Ràdio Joventut, Ràdio Miramar i Ràdio Peninsular) han començat els preparatius d'un gran esdeveniment en la panoràmica de la comunicació de masses: transmetre conjuntament les cinc emissores un programa extraordinari d'homenatge al professional de la ràdio.

PROGRAMES

Alguns —no pas tots— programes diaris en català que podeu escoltar a les emissores barcelonines:

— **Ràdio Barcelona EAJ-1:** "Moli blau" (espai dedicat a la cançó catalana, realitzat i presentat per Ferran Casany); de dilluns a divendres de 3 a 4 de la tarda; diumenge de 1 a 2 de la tarda.

— **Ràdio Espanya de Barcelona EAJ-15:** "Aquí, Catalunya" (espai dedicat a la informació de la jornada al Principat, realitzat i presentat per Enric Frigola i Montserrat Minobis); de dilluns a dissabte, de 8 a 9 del vespre.

— **Ràdio Joventut:** "Barcelona internacional" ("Catalunya canta") (espai dedicat al món de la cançó catalana, realitzat i presentat per Josep M. Bachs); de dilluns a divendres, de 11.10 a 11.25 del matí.

MONTSERRAT MINOBIS

Venècia: una explosió cinematogràfica

A la Biennial hi ha una desconcentració geogràfica

La segona gran cita de Venècia —el cinema— s'ha iniciat el passat dia 24 amb una cartellera d'allò més plena: 55 pel·lícules per la secció "Proposta de films nous", un grapat per a la secció "Cinema 1936" i un altre grup dedicat al tema "Espanya, 40 anys després".

Simultàniament hi ha, a més, un conveni sobre "El cinema de la televisió", un seminari sobre el film *Novecento* dels germans Bertolucci, una taula rodona de la UNICEF dedicada a "La comunicació com a model de desenvolupament social en els països emergents", una altra en recordança de Luigi Chiarini i una maratona de videotape amb el títol *Autobiografia d'una guerra civil* (entrevistes i testimoniances d'Espanya, 40 anys després), presentada per l'Arxiu Nacional Cinematogràfic de la Resistència de Torí. He dit maratona, perquè aquesta última iniciativa suposa per ella sola quaranta hores de projecció.

La primera impressió és, doncs, la d'una explosió cinematogràfica. I els fets la confirmen: cal córrer d'un lloc a l'altre per a poder veure el que interessa, els seminaris s'encaïllaven amb les pel·lícules, una conferència de premsa té lloc durant una retrospectiva. I t'adones que és impossible de seguir-ho tot i veure-ho tot. I, sobretot, que cal fer abans de res una premissa diguem-ne de geografia política de la Biennial.

UN IMMENS APLEC

La Biennial d'Art de Venècia actualment, en la seva nova versió, és com un gran, immens aplec de la cultura amb l'objectiu —com escau a un aplec— de facilitar el trobament entre el Poble i alguns dels mites de la Cultura: arts plàstiques, teatre, cinema, música, etc. Per a fer això ha calgut primerament descentrar geogràficament les manifestacions: com es va fer per al teatre i com encara és per a les arts plàstiques, també el cinema de la Biennial es projecta en diferents punts de Venècia i dels barris de terra ferma. El centre geogràfic, però, és el Palau del Cinema del Lido, el mateix on tenia lloc l'antiga Biennial del Cinema, amb premis, vestits de nit i bidells amb vestits de gala. Avui els bidells vestits de negre continuen essent-hi, però l'ambient és un altre: hi ha les vaques sagrades de la crítica cinematogràfica i del món del cinema, però també el mecànic que ha estalviat les cent pessetes que val el bitllet per a una sessió, la noia amb texans, el grup que dorm a la platja perquè no pot pagar-se un llit. I el president de la Biennial ha de portar un vestit d'aquests que avui van bé a qualsevol lloc. I tots contents. Tots? De moment, almenys, el sector del cinema ha resultat, pei que fa a l'organització, més pacífic que no pas suara el de les arts plàstiques. Allà s'havia organitzat la Contrabiennial (lògicament era constituïda pels artistes exclosos); ací, per ara, és només un desfici de temps i de gent que corre d'un cap a l'altre per veure com més coses millor. Els absents són només els periodistes espanyols: es compten amb els dits d'una mà. I això malgrat que el tema central d'aquest sector continua essent —com per tota la Biennial— la terra d'Espanya. Incògnita? Desinterès? Manca de sensibilitat? Qui ho sap! Potser es tracta simplement d'una altra cosa: l'aplec dura massa dies i no és rendible pagar un periodista. Com sigui, és clar que aquesta Biennial va passant a la història com la manifestació cultural més important sobre els Països d'Espanya d'aquests últims anys; malgrat l'absència general precisament del protagonista a qui ha estat dedicada.

CINEMA ABANS QUE RES

Com he dit abans, aquests sectors o temes del cinema d'aquests dies són variis i diversos. I, a més, hi ha els seminaris i les taules rodones. La secció "Proposta de films nous" ofereix obres inèdites italianes i estrangeres. En relació amb els altres festivals i mostres internacionals ha canviat el contingut: no es projecten els films més sonats de cada país ni les obres seleccionades per comissions estatals o semblants. A partir d'ara i durant aquests anys de rodatge la Biennial ha declarat la guerra al cinema de

consum per fixar la seva atenció en el cinema en les seves variades components. Es projecten films produïts i difosos fora o al marge dels sistemes normals, films sortits de cooperatives més o menys precàries, pel·lícules de poca circulació perquè són condicionades per estructures econòmiques, etc. En general —com diu el títol de la secció— es tracta de pel·lícules acabades d'impressionar.

SECCIO RETROSPECTIVA

Una altra secció —Cinema 1936— té un caràcter retrospectiu. Una retrospectiva per cert una mica singular: es recorre un any de la història mundial a través del cinema o, millor encara, a través del cinema produït durant aquest any. Per què el 1936? Perquè es tracta d'un any típic des de molts punts de vista: és l'any que s'inicia la guerra espanyola, l'any que va al Govern el Front Popular francès, l'any que torna l'imperi a Roma, l'any que el nazisme alemany subratlla el seu to sinistre, l'any de les purgues de Stalin. Cinematogràficament, aquest any Amèrica desenrotlla d'una manera remarcable el *star-system*, França projectava les obres de Renoir, Duvivier i Carné, Anglaterra conquereix els mercats estrangers, Itàlia i Alemanya projecten temes de la guerra d'Etiòpia i del nazisme. És l'any de *Temps Moderns*, *Ha arribat la felicitat*, *El prat de Bezin*. Per a aquesta secció s'han seleccionat quinze films entre els més representatius i es conclourà el dia set de setembre amb la projecció de set pel·lícules mexicanes produïdes entre el 1931 i el 1936 i que constitueixen "una nova il·lustració del pas d'un cinema artesà i capdavanter a un cinema produït industrialment".

CAPITOL D'ESPANYA

El capítol dedicat a Espanya comprèn diverses activitats: una d'estretament cinematogràfica i una altra a través de videotape; un conveni internacional sobre el tema cinema i guerra d'Espanya que duu el títol: "Cinema ideològic per a una guerra ideològica —pel·lícules i vídeos per a una història d'esdeveniments i d'idees". Durant aquest conveni (2-4 de setembre) hi haurà projecció de films, vídeos, relacions i discussions amb la participació d'historiadors i professors italians i estrangers.

Entre altres, hi participaran historiadors anglesos que han preparat un programa cinematogràfic sobre la guerra civil espanyola per a les Universitats. Col·laborarà en el conveni també l'Arxiu Nacional de la Resistència de Torí, que, independentment d'aquesta activitat, pre-

senta aquests dies una *Autobiografia de guerra civil espanyola* a través d'entrevistes i testimoniances (enregistrades en vídeo) d'ex-combatents italians i espanyols. La maratona, com l'he qualificada abans, dura quaranta hores i ha estat distribuïda en tres hores diàries, del 24 d'agost al 5 de setembre. El material a projectar ha estat recollit durant un any de treball. Originalment aquest material dura cent hores, però per a l'ocasió ha estat reduït al temps esmentat. Els criteris d'investigació que han guiat les entrevistes tendeixen a donar una idea, com més exhaustiva possible, de la participació italiana en la guerra civil i un panorama dels principals problemes històrics i polítics conexas. Per això, doncs, hi ha entrevistes amb Longo, Vidali, Nenni, Pacciardi, militants de base i simples combatents, comunistes i antifeixistes de les Brigades Internacionals, anarquistes, socialistes, republicans i fins i tot alguns combatents enviats per Mussolini en ajut de Franco.

Aquest capítol sobre Espanya, 40 anys després comprendrà també la projecció d'una sèrie de films: documentals, cineactualitats (els NO-DO italians del període feixista), films d'argument, films de muntatge, fragments originals, etc., que tenen per tema la guerra civil espanyola, independentment de la data de producció.

LA TELEVISIO

El seminari sobre la televisió (el títol exacte és "El cinema de la televisió") s'ocuparà del fet que, avui, el cinema constitueix una de les bases de la televisió; fet aquest que ha multiplicat el nombre dels espectadors cinematogràfics i que, al mateix temps, està transformant el mercat cinematogràfic tradicional. Durant el seminari s'analitzarà com la televisió "veu" el cinema quina influència té aquesta sobre el llenguatge cinematogràfic i les seves estructures, la relació cinema-televisió en la fase de distribució, d'informació i de promoció cultural.

A part tot això, o millor enmig de tota aquesta activitat, hi haurà una "personal" del director i actor Vassili Sciuxxin, *Novecento* (sis hores de projecció repartides en dos dies) de Bertolucci amb el relatiu seminari ja esmentat i... com que l'aplec no s'ocupa només de cinema, iniciarà també la secció de música: Meredith Monk, Dieter Schnebel, John Cage, Joseph Anton Riedl, Georges Aperghis; peces de Clementi, Donatoni, Ligeti, Zemlinsky, Auer, Adorno, Berio, Fernyehough, Finnis, Sinopoli, etc., etc. I, com per a les altres manifestacions, concerts i cançons de lluita de la Resistència espanyola.

ROSSEND DOMENECH

CASINO del BOULOU

1er casino dels països catalans
tots els jocs europeus i americans

roulette, baccarà, (dimecres, divendres, dissabte, diumenge)
black-jack, boule, chemin de fer
i també 30 i 40, craps.

restaurant

LA GASTRONOMIA DINS LA SALA DE JOC

tel. 37 40 37

